

О.С. Панасенко, к.вет.н., в.о. доцента

Ю.В. Негреба, ст.викладач

Сумський національний аграрний університет

Гістомоноз павичів реєстрували у 90 % птиці, що мала контакт з хворими на гістомоноз індиками. Гістомоноз у молодняка павичів реєструвався з більш тяжким перебігом в порівнянні з гістомонозом у індиків в присадибних господарств Сумської області. Клінічно проявлявся швидким виснаженням птиці, сильним пригніченням і майже повною відмовою від корму. Патологоанатомічно реєстрували геморагічно-фібринозне запалення сліпих кишок, перитоніт.

Розвиток гістомонозу у молодняка павичів співпадає з критичними періодами в розвитку сплахів гістомонозу у індиків, тобто – перший місяць життя в стаціонарно неблагополучних господарствах та 2-3 місяць життя у відносно благополучних.

Ключові слова: павичи, гістомоноз, молодняк, індики, клінічний прояв.

Постановка проблеми. Птахівництво в Україні розвивається швидкими темпами. Дані статистичної звітності говорять про незначне відставання валового продукту птахівництва в присадибних господарствах по відношенню до промислових птахофабрик. В більшості випадків птахофабрики межують з селянськими присадибними господарствами з різною технологією утримання домашньої птиці і значною концентрацією різновидової птиці, що створює ряд проблем. Часто в присадибних господарствах поряд з продуктивною птицею утримують також і декоративні види птахів: фазанів, павичів, цесарок. Але утримання птиці різних видів на одних вигульних майданчиках створює ідеальні умови для перезараження бактеріальними, вірусними та паразитарними контамінантами аборигенних порід птиці із декоративною, що часто завдає значних та непередбачених збитків. Одним із таких паразитарних захворювань є гістомоноз, який за даними наших досліджень викликає падіж птиці інших видів (індиків високопродуктивних кросів) віком 1-3 місяці до 90 % при відсутності вчасної та ефективного терапії. В літературних джерелах практично відсутня інформація про особливості прояву гістомонозу у павичів, є лише повідомлення, що ґрун-

туються на даних по гістомонозу індиків.

Зв'язок проблеми із важливими науковими чи практичними завданнями. Дані дослідження були складовою частиною Міждержавної науково-технічної програми «Удосконалити існуючі і розробити нові методи і технології діагностики інвазійних хвороб, лікування тварин і профілактики для отримання продукції і сировини тваринного походження високої санітарної якості та збереження екологічної безпеки» (2010-2015 рр.) № державно реєстрації 0110U007847.

Аналіз досліджень та публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Статистичні дані говорять, що в Україні починає збільшуватись поголів'я декоративної птиці, зокрема павичів у присадибних, приватних, фермерських господарствах та домашніх зоопарках. Вивчаючи дані останніх публікацій, розвиток птахівництва особливо в присадибних господарствах України суттєво стримують інвазійні хвороби, які набули значного поширення і завдають економічних збитків [1].

Одним із захворювань молодняка птиці, що завдає значних збитків є гістомоноз. Гістомоноз (інфекційний ентерогепатит, тифлогепатит, Black-head – «чорна голова», LiverRot – гниття печінки)

– протозойне захворювання індиків, гусей, качок, курей, цесарок, перепілок, павичів, фазанів, диких птахів, яке досить поширене на території України. Найбільш сприятливим до гістомонозу є молодняк з 2-денного до 2-3 місячного віку [2].

В літературних джерелах описується можливість захворювання на гістомоноз молодняка птиці різних видів, але за даними наших досліджень клінічного прояву гістомоноз набував лише серед індиків та павичів, що, можливо, говорить про близькоспорідненість цих біологічних видів.

Важливим є те, що часто індики та павичі користуються спільними вигульними майданчиками та пасовищами, що забезпечує їх контакт та перезараження [4].

Матеріал і методи досліджень. Проводились виїзди в присадибні господарства для визначення причин загибелі з подальшою розробкою схем лікування птиці та профілактики виявлених хвороб. Метою нашої роботи було вивчити можливість захворювання птиці інших видів (зокрема павичів) на гістомоноз при спільному їх утриманні з індіками в присадибних господарствах Сумської області. Методом неповного гельмінтологічного розтину за К.І. Скрябіним було досліджено 5 павичів. Також вели спостереження

за окремими групами павичів з різних присадибних господарств, загальною чисельністю 15 голів.

Результати власних досліджень. При обстеженні павичів, що мали контакт з індіками хворими на гістомоноз, виявили у 90 % павичів ознаки гістомонозу. При патологоанатомічному дослідженні 5 трупів павичів було виявлено їх виснаження, забруднення пір'я каловими масами, відставання в рості, дегідратацію, некротично-проліферативні вогнища в печінці практично не зустрічалися, у більшості павичів відмічали гостре геморагічне запалення сліпих кишок, іноді з перфорацією кишкової стінки і крововиливом в черевну порожнину. Характерною особливістю перебігу гістомонозу у павичів був надгострий перебіг хвороби, так від прояву перших клінічних ознак до загибелі проходило близько 2 діб. В більшості трупів павичів виявляли збільшення об'єму сліпих кишок, стінка їх була нерівномірно потовщена, з вираженими геморагіями, щільна іноді з нашаруваннями фібринозних мас просочених кров'ю (рис. 2, 5). Серозна оболонка була сірого кольору, потовщена, кровonosні судини переповнені кров'ю. Просвіт кишечника заповнений смердючою сироподібною масою, яка легко відділялася від стінки кишок (рис. 3).

Рис.1. Загальний вигляд павича при розтині

Рис.2. Зміни в сліпих кишках

При дослідженні слизових оболонок сліпих кишок виявляли нашарування фібрину, часто просоченого кров'ю. У деяких трупів виявляли виразки діаметром до 2-5 мм і перфорацію стінки кишечника з крововиливами в черевну порожнину або розвиток фібринозного перитоніту із спайка-

ми сліпих кишок (рис. 4, 5). Печінка хворих павичів була дещо гіперемійована, але без суттєвих видимих патологоанатомічних змін, властивих для індиків (проліферативно-некротичних вогнищ білого кольору).

Рис. 3. Сліпа кишка на розрізі

Рис. 4. Спайки сліпих кишок

Рис. 5. Крововилив в стінці сліпої кишки

При лабораторному дослідженні мазків – відбитків з сліпих кишок, фарбованих за методом Романовського виявляли гістомонад розміром 12 x 15 x 21 мкм, які мали 1-4 джгутики. В мазках ядро і джгутики набували червоного кольору, а цитоплазма – блакитного.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Гістомонад реєструвався у 90 % обстежених павичів, що мали контакт з хворими на гістомоназ індиками. В більшості випадків клінічно гістомоназ павичів проявлявся в віці 1-2 місяці над гострим перебігом і швидкою (близько 2 днів) летальністю, а також виснаженням птиці та сильним пригніченням. Патологоанатомічно проявлявся фібринозно-геморагічним запаленням сліпих кишок, часто їх перфорацією з розвитком перитоніту. В більшості трупів павичів виявляли збільшення в декілька разів об'єму сліпих кишок, стінка їх була нерівномірно потовщена, щільна, часто з геморагіями. Просвіт сліпих кишок заповнений смердючою сироподібною масою, просоченою місцями кров'ю, яка легко відділялася від стінки кишок.

Список використаної літератури:

1. Богач В.М. Кишкові інвазії індиків (поширення, діагностика, патогенез, профілактика): дис. ... доктора вет. наук: 16.00.11 / В.М. Богач. – Х., 2008. – 398 с.
2. Індики та їх хвороби: [монографія] / М.В. Богач. – Одеса: Астропринт, 2010. – 244 с.
3. Кириченко В.П. Эпизоотология гистомоназа индеек и разработка мер борьбы с этим заболеванием в хозяйствах Ростовской области: автореф. дис. на соискание уч. степени канд. вет. Наук / В.П. Кириченко. – Персиановка, 1972. – 20 с.
4. Кожиков М.К. К вопросу гельминтофауны домашних птиц Центрального Кавказа / М.К. Кожиков., В.М. Тисленко, Р.Х. Тулуков, А.М. Алабов, З.Х. Сабанчиев // Матер. докл. науч. конф. «Теория и практика борьбы с паразитарными болезнями». – М., 2003. – Вып. 4. – С. 195-197.
5. Наливайко Л.І. Нейсеріоз сільськогосподарської птиці: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра вет.наук: 16.00.03 / Л.І. Наливайко. – Х., 2007. – 41 с.
6. Рожкова И.Ю. Паразитофауна синантропных птиц на птицефабриках Нечерноземья РФ / И.Ю. Рожкова // Матер. докл. науч. конф. «Теория и практика борьбы с паразитарными болезнями». – М., 2003. – Вып.4. – С. 344-345.
7. Сагитова А.С. Изучение сравнительной эффективности препаратов при гистомоназе гусей / А.С. Сагитова // Матер. докл. науч. конф. «Теория и практика борьбы с паразитарными болезнями». – М., 2004. – Вып.5. – С.339-341.
8. Сагитова А.С. Патоморфологические изменения в кишечнике и печени гусей при гистомона-

зе / А.С. Сагітова // Матер. докл. науч. конф. «Теорія і практика боротьби з паразитарними захворюваннями». – М., 2005. – Вип.6. – С.313-315.

9. Хазієв Г.З. Інвазійні захворювання індоків і їх профілактика / Г.З. Хазієв, А.С. Сагітова // Матер. докл. науч. конф. «Теорія і практика боротьби з паразитарними захворюваннями». – М., 2009. – Вип.10. – С.401-403.

10.Хазієв Х.З. Діагностика асоціативних паразитозів кур / Г.З. Хазієв, А.С. Сагітова, І.А. Мухаметшин // Матер. докл. науч. конф. «Теорія і практика боротьби з паразитарними захворюваннями». – М., 2003. – Вип.4. – С. 468-469.

Панасенко А.С., Негреба Ю.В. Гістомоноз павлинов в приватних господарствах

Гістомоноз павлинов реєстрували в 90 % птахів, які мали контакт з хворими гістомонозом індюками. Захворювання у молодяка павлинов характеризувалась більш тяжким теченням порівняно з гістомонозом індоків в приватних господарствах Сумської області. Клінічно захворювання проявлялась швидким виснаженням птахи, угнетенням, і майже повним відмовою від корму. Патологоанатомічно гістомоноз проявлявся геморагічно-фібринозним запаленням сліпих кишок, перитонітом. Розвиток гістомонозу у молодяка павлинов збігається з критичними періодами в розвитку виспівки гістомонозу у індоків, тобто – перший місяць життя в стаціонарно неблагополучних господарствах і 2-3 місяця життя в відносно благополучних.

Ключові слова: павлини, гістомоноз, молодяк, індюки, клінічне проявлення.

Panasenko O.S., Negreba U.V. Gistomonoz peacocks in private households

The blackhead of peacocks was registered in 90 % birds, that had a contact with a patient with a blackhead by turkey-cocks. Disease for young peacocks characterized by more heavy flow as compared to the blackhead of turkey-cocks in the private economies of the Sumy area. Clinically showed up rapid exhaustion of bird, by a poor health, and by almost complete abandonment from a feed. Pathoanatomical showed up inflammation of blind guts, peritonitis. Development of blackhead for young peacocks coincides with critical periods in development of flashes of blackhead for turkey-cocks, id est is the first month life in stationary unhappy economies and 2-3 month life in relatively safe.

Keywords: peacocks, gistomonoz, young, turkeys, clinical manifestation.

Дата надходження до редакції: 20.02.2015 р.

Рецензент: к.вет.н., професор Зон Г.А.

УДК 619:614.9-07.616.995.122

РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ФАСЦІОЛЬОЗУ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ У ЗОНІ ЛІСОСТЕПУ

І.В. Коваль, лікар ветеринарної медицини, Державна лабораторія ветеринарно-санітарної експертизи № 9

В статті викладені дані про розповсюдження фасціольозу жуйних тварин у господарствах Полтавської, Сумської, Черкаської областях. У господарствах Полтавської та Черкаської областях екстенсивність фасціольозної інвазії, за даними ветеринарної статистики, протягом 4-річного спостереження становила 4,6 %. У господарствах Сумської області середня ЕІ фасціолами у великої рогатої худоби не перевищувала 4,2 %. Результати копроовоскопічних досліджень свідчать про широке розповсюдження гельмінтозів у великої рогатої худоби, особливо у Лісостеповій зоні України. Екстенсивність фасціольозної інвазії склала 16,1 %, а у Степовій – 4,5 %. Дані гельмінтологічного розтину вказують на досить широке розповсюдження фасціольозу у великої рогатої худоби Лісостепової зони України.

Ключові слова: фасціольоз, інтенсивність інвазії, екстенсивність інвазії, копроовоскопічні дослідження, гельмінтологічний розтин, моноінвазія.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Серед гельмінтозів жуйних тварин, які завдають значних економічних збитків у всіх країнах світу і гальмують розвиток тваринництва, фасціольоз є одним із найпоширеніших. Приймаючи до уваги напружену епізоотичну ситуацію щодо фасціольозу великої рогатої худоби на території України та значну економічну і соціальну проблему, необхідні подальше вивчення особливостей розповсюдження інвазії, визначення патогенного впливу гельмінтів на організм тварин, удосконалення захиттєвої діагностики та розробка ефективних заходів боротьби [1, 2, 3]. Дана

проблема залишається актуальною і має важливе народно-господарське значення. Аналіз стану вивчення фасціольозної інвазії жуйних тварин на території України показує, що ця проблема розроблялась, головним чином, в західних областях України, частково – у Лісостеповій зоні. Достатньо проводилися дослідження в північно-східній частині України, де ведення тваринництва відрізняється від технології західних областей, а природно-кліматичні умови не завжди сприяли розвитку личинок стадії *F. hepatica* в зовнішньому середовищі [4, 5, 6, 7].

Вивченню епізоотології фасціольозної інвазії присвячено роботу

Вісник Сумського національного аграрного університету